

ประโยค ป.ธ. ๔
แปล มคธเป็นไทย
สอบ วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๘

๑. อิจฺเจเต สพฺเพ ทุสฺสีลํ อสฺสทํ มจฺฉวี อตฺตानํ ลีลาทิสฺสุ จเปตฺวา
วิวิธานิสฺสํ สมฺปาปฺณิสฺสุ ฯ ยณฺจ เนลํ ทุสฺสีลาทิจฺเจตฺกํ ทิฏฺฐจฺฉมฺมสมฺปฺราเยสฺสุ ลภิตพฺพํ
เวรํ โหติ ตํ ลีลาทิสฺสุ จิตฺกาลโต ปจฺฉา ปหียติ ตสฺมา อตฺตสมฺมาจฺปนํ มงฺคฺลนฺติ
ทฏฺฐพฺพํ ฯ เตนฺนฏฺฐจฺกถายํ โสปี มงฺคฺลํ ฯ กสฺมา ฯ ทิฏฺฐจฺฉมฺมิกสมฺปฺรายิกเวรปฺป-
หानวิวิธานิสฺสํสาธิตฺมเหตุโตติ วุตฺตํ ฯ

สมฺมาปณฺนิตฺตญฺหิ จิตฺตํ สพฺพสมฺปตฺตํ ทาทํ สกฺโกติ ฯ เตน ภาควา ยํ ยํ
สมฺปตฺตํ เนว มาตาทโย ทาทํ สกฺโกนฺติ ตํ อิมํ สตฺตานํ อพฺภนฺตเร ปวตฺตํ
สมฺมาปณฺนิตํ จิตฺตเมว เทตฺติ วตฺวา ฐมฺมปทสฺส จิตฺตวคฺเค อิมํ คาถมาห

น ตํ มาตา ปิตา กยิรา อณฺเวย วา ปน ฌาตกา
สมฺมาปณฺนิตํ จิตฺตํ เสยฺยโส นํ ตโต กเรติ ฯ

ตตฺถ น ตนฺติ ภิกฺขเว ตํ การณํ เนว มาตา กเรยฺย น ปิตา น อณฺเวย
ฌาตกา ฯ สมฺมาปณฺนิตนฺติ ทสฺสกุสฺลกมฺมปเถสฺสุ จปิตํ ฯ เสยฺยโส นํ ตโต กเรติ
ตโต การณโต วรตฺรํ อุตฺตริตฺรํ ปุคฺคํ กโรติ ฯ มาตาปิตโร หิ ปุตฺตานํ ฐนํ
ททมานา เอกสฺมีเยว อตฺตภาเว กมฺมํ อกตฺวา สฺสุเชน ชีวิตกปฺปนํ ทาทํ สกฺโกนฺติ
ปุตฺตานมฺปน จกฺกวตฺตลิสฺวี ทาทํ สมตฺถา มาตาปิตโร นาม นตฺถิ ปเคว ทิพฺพ-
สมฺปตฺตํ วา ปจฺมชฺชฌานาทิสฺมปตฺตํ วา โลกุตฺตรสมฺปตฺติตฺทาเน กถาว นตฺถิ ฯ สมฺมา-
ปณฺนิตนฺตุ จิตฺตํ สพฺพมฺเปตํ สมฺปตฺตํ ทาทํ สกฺโกติ ฯ เตนฺตํ วุตฺตนฺติ ฯ ตสฺมา
เกนจิปิ จิตฺตํ สมฺมา จเปตพฺพเมว สพฺพสฺสุทฺถํ เทติ ฯ (มงฺคฺลตฺถทีปนฺิยาปจฺโม ภาโค/
ข้อ ๑๑๐ - ๑๑๑)

๒. มิจฉาฉปีตณฺหิ จิตฺตํ สพฺพทุกฺขํ เทติ เตน ภควา ยํ เนว โจราน เวรีโน กาทุํ สกฺโกนฺหติ ตํ อิมํ สตฺตานํ อนฺโต มิจฉาปณฺหิตํ จิตฺตเมว กโรตี-
ติวตฺวา ตตฺถเวมิํ คายมาห

ทีโส ทีลํ ยนฺตํ กยฺรา เวรี วา ปน เวรีนํ

มิจฉาปณฺหิตํ จิตฺตํ ปาปิโย นํ ตโต กเรติ ฯ

ตตฺถ ทีโสติ โจโร ฯ ทีสนฺหติ โจโร ฯ ทีสุวาติ ปาจเสโส ฯ ยนฺตํ กยฺราติ
ตสฺส อตฺตนา ทีภูจโจรสฺส ปุตฺตทวารปีฬนฺกเขตฺตาทินาสนชีวิทโวโรปนวเสน ยํ ตํ
อนยพฺยสนํ กเรยฺย ฯ เวรีติ เกนจิเทว การณฺน พุทฺธเวรี ฯ เวรีนฺหติ เอวรูป เวรี
ทีสุวา ฯ มิจฉาปณฺหิตนฺหติ ทสอกุสลกมฺมปเถสุ จปีตํ ฯ ปาปิโยติ ปาปิภูจตรํ ฯ นนฺหติ
เยน มิจฉาฉปีตํ จิตฺตํ ตํ ปุคฺคํ ฯ ตโตติ ตสฺมา โจรวีโรที ทีภูจโจรวีโรปคฺคโต
ตโต วา อนยพฺยสนโต ฯ กเรติ กเรยฺย ฯ อิํ วุตฺตํ โหติ ทีโส วา เวรี วา
ปุตฺตทวารกเขตฺตวตฺถุคฺคเมหิสาทิสฺส อปรชฺฉนฺโต ยสฺส อปรชฺฉนฺติ ตมฺปิ ตเถว อตฺตนิ
อปรชฺฉนฺตํ ทีลํ วา เวรี วา ทีสุวา ยํ ตสฺส อนยพฺยสนํ กโรตี มิจฉาปณฺหิตํ
จิตฺตํ ตโต ปาปิภูจตรํ ตํ ปุคฺคํ กเรยฺย ฯ ทีสเวรีโน ที อิมํสมิเยว อตฺตภาเว
ทุกฺขํ วา อุปฺปาเทยฺยํ ชีวิทกฺขยํ วา กเรยฺยํ มิจฉาปณฺหิตํ จิตฺตนฺหฺ ตทีจฺจเม
อนยพฺยสนํ ปาเปตฺวา อตฺตภาวสตฺสทสฺสานิปี จตุราปาเย ชิปิตฺวา ลีลํ อุกฺขิปิตุํ น
เทตีติ ฯ (มฺงคฺลตฺถทีปนิยา ปจโม ภาโค/ข้อ ๑๑๒)

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๔

แปล มคธเป็นไทย

๑. ชนเหล่านั้นทั้งหมด ดำรงตนซึ่งทุกศีล ไม่มีศรัทธา ตระหนี่ ไว้ในคุณมีศีล เป็นต้นแล้ว ได้รับอานิสงส์ต่าง ๆ กัน ด้วยประการฉะนี้ ฯ อนึ่ง เวรใด มีโทษเครื่องทุกศีลเป็นต้นเป็นเหตุ เป็นเวรที่ชนเหล่านั้นควรจะได้รับในปัจจุบันและภายหน้า เวรนั้นพวกเขายอมละเสียได้ หลังจากเวลาที่ตนตั้งอยู่ในคุณมีศีล เป็นต้น เพราะฉะนั้น การดำรงตนไว้ชอบพึงเห็นว่า เป็นมงคล ฯ ด้วยเหตุนี้ ในอรรถกถา ท่านจึงกล่าวว่า แม้การตั้งตนไว้ชอบนั้น ก็เป็นมงคล ฯ เพราะเหตุไร ฯ เพราะเป็นเหตุให้ละเวรอันเป็นไปในปัจจุบันและภายหน้าและให้ได้รับอานิสงส์ต่าง ๆ ฯ

แท้จริง จิตที่ตั้งไว้ชอบ สามารถอำนวยสมบัติทุกอย่างให้ได้ ฯ ด้วยเหตุนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสว่า ปิยชนมีมารดาเป็นต้น ย่อมไม่อาจจะอำนวยสมบัติใดๆ ให้ได้ จิตที่ตั้งไว้ชอบซึ่งเป็นไปภายในของสัตว์ทั้งหลายเหล่านั้นนั้น นั่นแล ให้ได้ ดังนี้ จิตรัสพระคาถานี้ ในจิตตวรรคธรรมบทว่า

มารดาบิดา ก็หรือว่า ญาติเหล่าอื่น พึงทำเหตุนี้ไม่ได้

จิตที่ตั้งไว้ชอบ พึงทำเขาให้ประเสริฐกว่าเหตุนี้ ดังนี้ ฯ

บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า น ตํ ความว่า ภิกษุทั้งหลาย มารดาพึงทำเหตุนี้ไม่ได้ บิดาก็ทำไม่ได้ ญาติเหล่าอื่นก็ทำไม่ได้ ฯ บทว่า สมฺมาปณฺหิตํ ความว่า อันบุคคลตั้งไว้ในกุศลกรรมบท ๑๐ ประการ ฯ

บาทพระคาถาว่า เสยยโส นํ ตโต เกร ความว่า ย่อมกระทำบุคคลให้ ประเสริฐกว่า คือ ให้ยิ่งยวดกว่า กว่าเหตุ นั้น ๆ จริงอยู่ บิดามารดาเมื่อจะให้ทรัพย์ แก่บุตรทั้งหลาย ย่อมสามารถที่จะให้ทรัพย์ ชนิดที่ไม่ต้องทำงาน เลี้ยงชีวิตไปได้ โดยสะดวกในอรรถภาพเดียวกัน แต่ที่ชื่อว่า บิดามารดา สามารถจะให้สิทธิ์คือความ เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ แก่บุตรทั้งหลายไม่มีเลย จะป่วยกล่าวไปไยถึงทิพยสมบัติ หรือ สมบัติมีปฐมฉานเป็นต้น ไม่จำต้องกล่าวถึง ในการให้ โลกุตตรสมบัติเลย ๆ ส่วนจิต ที่ตั้งไว้ชอบ ย่อมสามารถจะอำนวยสมบัตินั้น แม้ทุกประการให้ได้ ๆ ด้วยเหตุ นั้น พระ ผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสค้ำนั้นไว้แล ๆ เพราะฉะนั้น จิตเฉพาะที่ใคร ๆ ควรตั้งไว้ชอบ เท่านั้น จึงจะอำนวยความสุขทุกอย่างให้ได้ ๆ

๒. จริงอยู่ จิตที่ตั้งไว้ผิด ย่อมอำนวยทุกข์ทุกอย่างให้ ด้วยเหตุ นั้น พระผู้มี พระภาคเจ้าจึงตรัสว่า พวกโจร พวกคนมีเวร ย่อมไม่สามารถจะทำความพินาศได้ ให้ได้ จิตที่ตั้งไว้ผิดภายในของสัตว์เหล่านี้ เท่านั้น ย่อมกระทำพินาศนั้นให้ ได้ ดังนี้แล้ว ตรัสพระคาถานี้ ในจิตตวรรค ธรรมบทนั้นนั่นเองว่า

โจรเห็นโจร ก็หรือว่า คนมีเวรเห็นคนมีเวร

พึงทำความย่อยับยับ นั้นใด จิตที่ตั้งไว้ผิด

พึงทำให้เร็วกว่าความย่อยับยับนั้น ดังนี้ ๆ

โจร ชื่อว่า ทิโส ในพระคาถานั้น ๆ บทว่า ทิสํ แปลว่า โจร ๆ พึงเพิ่มบาลีที่ เหลือว่า ทิสฺวา เข้ามา ๆ สองบทว่า ยนฺตํ กยฺรา ความว่า พึงทำความย่อยับยับนั้นใด แก่โจรผู้ที่ตนเห็นแล้วนั้น ด้วยสามารถทำร้ายบุตรภริยา ทำอสังหาริมทรัพย์มีนาเป็นต้น ให้เสียหาย หรือปลงชีวิต ๆ บุคคลผู้ผูกเวรไว้ด้วยเหตุบางอย่างนั่นเอง ชื่อว่า เวริ ๆ บทว่า เวรินํ ความว่า เห็นบุคคลผู้มีเวรเห็นปานนั้น ๆ บทว่า มิจฺฉาปณฺนิหิตํ ความว่า อันบุคคลตั้งไว้แล้วในอกุศลกรรมมถ ๑๐ ประการ ๆ บทว่า ปาปิโย แปลว่า ให้เป็น ผู้เลวที่สุดกว่า ๆ บทว่า นํ ได้แก่ ซึ่งบุคคลผู้ที่ตั้งจิตไว้ผิด ๆ บทว่า ตโต ความว่า กว่าบุคคลผู้เป็นโจรและผู้มีเวร อันโจรและคนมีเวรทั้งหลายเห็นแล้วนั้น หรือว่า กว่า ความย่อยับยับนั้น ๆ บทว่า เกร แปลว่า พึงกระทำ ๆ มีคำอธิบายที่ท่านกล่าวไว้ดังนี้ ว่า โจรหรือคนมีเวร เมื่อผิดในสัตว์และพัสดุทั้งหลายมีบุตร ภริยา นา สวน โค และ

กระปือเป็นต้น ตนผิตต่อผู้ใด เห็นโจรหรือคนมีเวรผู้ผิตในตนเหมือนอย่างนั้น แม้นั้น
ย่อมกระทำความย่อยยับอันใด ให้แก่โจรหรือผู้มีเวรนั้น จิตที่ตั้งไว้ผิตพึงทำบุคคลนั้น
ให้เลวที่สุดกว่า กว่าโจรและคนมีเวรที่จะพึงทำต่อกันนั้น หรือกว่าความย่อยยับนั้น ๆ
แท้จริง โจรและคนมีเวรทั้งหลายจะพึงบันดาลทุกข์ให้เกิดขึ้นหรือจะพึงกระทำชีวิตให้
ตักษัย ในอรรถภาพนี้เท่านั้น ส่วนจิตที่ตั้งไว้ผิต ให้ถึงความย่อยยับในปัจจุบันแล้ว ยังส่ง
ไปในอบาย ๔ ไม่ให้เพื่อที่จะงอหัวขึ้นได้ แม้ตลอดแสนอรรถภาพ ๆ

พระธรรมปัญญาภรณ์ ธรรมรัตน์ วัดปากน้ำ...เฉลย.

สนามหลวงแผนกบาลี...ตรวจแก้.